

ПО ВЪПРОСА ЗА ПРИВИЛЕГИИТЕ НА БЪЛГАРИТЕ ЗАСЕЛНИЦИ - КАТОЛИЦИ В ИМПЕРИЯТА НА ХАБСБУРГИТЕ /XVIII - ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА XIX ВЕК/

Любомир Георгиев

Българите католици, заселили се в Австрия, достигат завидно положение в новата си родина. Бежанците след погрома на Чипровското въстание /1688 г./ и дошлите по-късно потомци на покатоличени павликяни бързо се изравняват и често изпреварват по благосъстояние местното население. Те създават своя традиция в общинското самоуправление и в образователното дело. Значима е литературата, писана от тях на латински¹ и български език. Наследниците им и днес носят българско етническо самосъзнание. Доказват го издаваните на техния диалект на латиница книги и периодика, етнографските проучвания и дори изложбите, посветени на тези наши сънародници.

Привилегиите, с които българите от католическо вероизповедание биват дарявани, допринасят до голяма степен за напредъка им. Съществуват редица факти, които потвърждават този процес. Един от тях е свидетелството на Марк Каликин от 1835 г. за неговата принадлежност към привилигираната Терезиополска община. Свидетелството не е изследвано в историческата книжнина.

Значимостта на въпроса за привилегиите предопределя многобройните му разработки в науката. Още мисионерът Блазиус Мили в своята Бешеновска летопис от 40-те години на XVIII в. споменава за дипломата /грамотата/ на император Леополд I /1658-1705/ от 1700 г.² Като първи документ, с който Хабсбургите дават привилегии на българите в своята държава, тя ляга в основата на всички по-сетнешни актове от този вид. Дипломата не е отменена без внимание и в най-ранната цялостна научна история на българите от Константин Иречек³, придобила широка популярност. За важността ѝ свидетелства обстоятелството, че е публикувана и анализирана отново и от двамата прецизни изследователи - Любомир Милетич⁴ и Карол Телбизов⁵.

В разпоредителната част на грамотата в 8 точки са изброени отстъпените права и свободи. Най-интересните от тях са:

1. Българските бежанци се приемат под покровителството на императора.
 4. Признава им се свободата да изповядват католическата религия, да имат църква и свещеник.
 5. Разрешава им се свободно да търгуват в цялата империя.
 6. Дава им се право да избират помежду си съдия и съдебни заседатели.
- Във феодалното право, както личи и от този документ, под привилегия се раз-